

Warszawa, 13.09.2021 r.

Informacja prasowa

Znamy laureatów nagród Polskiego Towarzystwa Astronomicznego

Prof. Romuald Tylanda został laureatem Medalu Bohdana Paczyńskiego. Z kolei Nagrodę i Medal im. Włodzimierza Zonna otrzymały dwie organizacje: Pałucko-Pomorskie Stowarzyszenie Astronomiczno-Ekologiczne oraz Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii (nagroda specjalna), a Nagrodę Młodych PTA – dr Joanna Drażkowska.

Polskie Towarzystwo Astronomiczne (PTA) zrzesza zawodowych astronomów. Pełni rolę reprezentacji środowiska astronomicznego i od wielu lat przyznaje trzy prestiżowe nagrody. Najważniejszą jest Medal Bohdana Paczyńskiego przyznawany za wybitny dorobek naukowy. Jest to najwyższe odznaczenie PTA, po raz pierwszy przyznane w 2013 roku. Drugą z nagród jest Medal im. Włodzimierza Zonna za popularyzację wiedzy o Wszechświecie. To wyróżnienie jest jednym z najstarszych w Polsce dotyczących popularyzacji nauki. PTA przyznaje je od 1983 roku. Trzecim wyrazem uznania jest Nagroda Młodych PTA dla astronomów w wieku do 35 lat, z wyróżniającym dorobkiem naukowym, przyznawana od 1970 roku. Wszystkie trzy nagrody przyznawane są obecnie co dwa lata i ogłaszane podczas Zjazdów Polskiego Towarzystwa Astronomicznego.

W tym roku w dniach 13-17 września 2021 r. odbywa się 40. Zjazd Polskiego Towarzystwa Astronomicznego, którego wirtualnym gospodarzem jest Szczecin. Konferencja prowadzona jest wyjątkowo w formie hybrydowej (dzień otwarcia) i online (pozostałe dni).

Medal Bohdana Paczyńskiego

Patronem tej nagrody jest prof. Bohdan Paczyński (1940-2007), jeden z najwybitniejszych polskich astronomów, który wniósł znaczący wkład w wiele dziedzin astrofizyki, m.in. w teorię ewolucji gwiazd, badania dysków akrecyjnych, mikrosoczewkowania grawitacyjnego i rozbłysków gamma.

Kapituła Medalu Bohdana Paczyńskiego postanowiła wyróżnić prof. Romuald Tylandę za pierwsze potwierdzenie obserwacyjne zderzeń pomiędzy dwoma gwiazdami.

Romuald Tylanda urodził się 10 kwietnia 1948 roku w Suwałkach. Swoją przygodę z astronomią rozpoczął w 1965 roku od studiów na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Zainspirowały go do tego zajęcia z astronomii prowadzonego przez nauczyciela geografii w liceum. Praca magisterska Tylandy dotyczyła radiowych obserwacji Słońca, obronił ją w 1970 roku. Następnie rozpoczął dwuletnie asystenckie studia przygotowawcze,

po których uzyskał zatrudnienie jako asystent. Pracę doktorską obronił w 1976 roku, badając w niej Nową Delfina 1967 na podstawie widm uzyskanych przez promotora prof. Andrzej Woszczyka i publikując cykl prac w „Acta Astronomica” na temat modeli fotojonizacyjnych otoczki powstałej po wybuchu nowej. W 1978 roku wyjechał na stypendium w Oksfordzie, a po powrocie rozpoczął pracę w Centrum Astronomicznym im. Mikołaja Kopernika PAN (w 1979 roku). Jego zainteresowania naukowe skupiały się na dyskach akrecyjnych i mgławicach planetarnych, m.in. opracował katalog galaktycznych mgławic planetarnych, cytowany około 500 razy, z kolei jedna z prac na temat analizy promieniowania z optycznie cienkich dysków akrecyjnych ma około 200 cytowań.

W styczniu 2002 roku Profesor Tylanda zainteresował się naturą rozbłysków nowych czerwonych, po wybuchu V838 Monocerotis. Po kilku latach badań, w 2006 roku, jako wytłumaczenie zaproponował, że źródłem wybuchu V838 Monocerotis była koalescencja dwóch gwiazd. Hipoteza ta wyjaśnia wszystkie główne aspekty obserwacyjne tego obiektu, jak i innych czerwonych nowych.

Dowód obserwacyjny Profesor przedstawił w 2011 roku, po analizie archiwalnych danych obserwacyjnych dla V1309, czerwonej nowej obserwowanej w gwiazdozbiornie Skorpiona w 2008 roku. Okazało się, że obiekt ten był systematycznie monitorowany w ramach polskiego projektu OGLE od 2001 roku. Profesor Tylanda przeprowadził analizę danych fotometrycznych zebranych przez OGLE. Warto dodać, iż projekt OGLE został zainicjowany m.in. przez prof. Bohdana Paczyńskiego.

Badania koalescencji (zderzenia się) czarnych dziur, gwiazd neutronowych oraz gwiazd normalnych to jedna z najdynamiczniejszych rozwijających się obecnie gałęzi astrofizyki. Wyjaśnienie natury czerwonych nowych jest spektakularnym zwieńczeniem długoletniej kariery naukowej prof. Romualda Tylandy.

Medal i Nagroda im. Włodzimierza Zonna

Nagroda ta nawiązuje do prof. Włodzimierza Zonna (1905-1975), który miał wybitny talent popularyzatorski. Jego wykłady cieszyły się popularnością porównywalną z koncertami rockowymi, a książki rozchodziły się w wielotysięcznych nakładach. Miał też duże zasługi dla upowszechniania wiedzy o Wszechświecie podczas obchodów 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika (w 1973 roku).

Medal i Nagrodę im. Włodzimierza Zonna otrzymały w tym roku dwie organizacje zajmujące się popularyzacją astronomii. Pierwszą jest Pałucko-Pomorskie Stowarzyszenie Astronomiczno-Ekologiczne (PPSAE).

Organizacja ta ma swoje początki 20 lat temu w wyniku połączenia kilku nieformalnych klubów i kół miłośników astronomii Szubińskiego Koła Przyjaciół Astronomii „SzKaPA”, Bydgoskiego Klubu Astronomicznego „Antares” oraz Szkolnego Koła Astronomicznego „Milky Way” z Borówna. PPSAE zajmuje się popularyzacją astronomii. Co roku organizuje Ogólnopolski Zlot Miłośników Astronomii (OZMA), który jest najstarszą tego rodzaju inicjatywą w Polsce.

We wsi Niedźwiady niedaleko Szubina stowarzyszenie wybudowało największe amatorskie obserwatorium astronomiczne w naszym kraju. Znajduje się w nim kilka samodzielnie

zbudowanych teleskopów i pawilonów obserwacyjnych, w tym teleskop o średnicy 60 cm, nazwany Roland.

Po zdobyciu przez stowarzyszenie środków na remont budynku szkoły znajdującej się na terenie obserwatorium, w 2020 roku powstało Centrum Astronomiczno-Kulturalne w Niedźwiadach.

Drugą nagrodzoną organizacją jest Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii (PTMA). W tym przypadku jest to nagroda specjalna w związku ze zbliżającym się stuleciem PTMA. Jest ono niejako bliźniaczą organizacją w stosunku do PTA – PTMA zrzesza miłośników astronomii, a PTA astronomów zawodowych. Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii ma bardzo duże zasługi dla popularyzacji astronomii w społeczeństwie. Wiele polskich planetariów powstało z inicjatywy PTMA. Organizacja budowała też własne teleskopy i obserwatoria astronomiczne. PTMA jest również współwydawcą (razem z PTA) czasopisma „Urania – Postępy Astronomii” (przy czym dawniejsza historia i początki „Uranii” są związane właśnie z PTMA).

Nagroda Młodych PTA

Nagrodę Młodych PTA otrzymała dr Joanna Drażkowska. Laureatka ukończyła studia magisterskie na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu w 2011 roku. Doktorat obroniła w 2014 roku na Uniwersytecie Ruprechta i Karola w Heidelbergu (Niemcy). Obecnie pracuje na Uniwersytecie Ludwika i Maksymiliana w Monachium (Niemcy). W swojej pracy naukowej analizuje formowanie się układów planetarnych, a w szczególności procesy ewolucji składowej stałej dysków protoplanetarnych, począwszy od koagulacji pyłu, poprzez tzw. niestabilność strumieniową, kolaps wskutek samograwitacji zgęstek ciał o rozmiarach centymetrowych, a skończywszy na formowaniu się planetozymali.

Dr Drażkowska jest autorką lub współautorką 19 artykułów naukowych publikowanych w czołowych astronomicznych czasopismach naukowych (np. „Astronomy & Astrophysics”, „The Astrophysical Journal”), a także jednej publikacji w „Science”. O znaczeniu jej prac świadczy wskaźnik Hirscha równy 12, oraz 563 cytowania. Laureatka jest także recenzentką w kilku czasopismach naukowych (m.in. „Nature Astronomy”). W 2021 roku otrzymała wyróżnienie „Astronomy & Astrophysics Early Career Award” za jedną z prac opublikowanych na łamach „Astronomy & Astrophysics”.

Wiecej informacji:

Polskie Towarzystwo Astronomiczne: <https://www.pta.edu.pl>

Lista wszystkich laureatów nagród: <https://www.pta.edu.pl/nagrody>

Kontakt dla mediów: info@pta.edu.pl